

Alain de Botton

Seyahat Sanatı

Türkçesi: Ahu Sıla Bayer

Deneme

İÇİNDEKİLER

KALKIŞ

I. Beklenti..... 11

II. Seyahat Mekânları37

NEDENLER

III. Egzotik Olan75

IV. Merak 111

DOĞA

V. Kır ve Şehir139

VI. Yücelik167

SANAT

VII. Bakışımızı Değiştiren Sanat193

VIII. Güzelliğe Sahip Olmak225

DÖNÜŞ

IX. Alışkanlık251

I

Beklenti

*Gidilecek
Yerler*

*Hammersmith,
Londra*

Barbados

Rehber

J. K. Huysmans

1-

Kış tam olarak ne zaman geldi, söylemesi zor. Sonbaharın bitişi ve kışın amansız gerçekliğiyle şehre hükmedişi, tıpkı bir insanın gündün güne göze çarpmayacak kadar yavaş yaşlanması gibi adım adım oldu. Önce akşamlar serinledi, sonra sağanak yağmurlar başladı, bunları Atlantik rüzgârları, sis, yaprak dökümü ve günlerin kısalması izledi. Gerçi hâlâ bazı rahatlamaları yaşanmıyor değildi; kimi sabahlar gökyüzü parlak mavi oluyor ve sıkı giyinmeden dışarı çıkabiliyordu insan. Fakat bu gibi anlar, ölümün çoktan nüfuz ettiği bir hastada görülen yanıtıcı iyileşme belirtileri gibiydi. Aralık ayı geldiğinde kış, sonbaharı yenmişti, Mantegna ya da Veronese'in resimlerindeki gibi, İsa'nın çarmıha gerilişine ya da gecelikler içinde geçirilen bir güne arka fon oluşturan o çelik grisi uğursuz gökyüzü şehri sarıp sarmaladı. Mahallenin parkı suya çamura bulandı, perişan oldu; geceleyn parkı aydınlatan sokak lambalarının turuncu ışığında yağmur çizgileri seçilir oldu. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağdığı bir akşam parkın yanından geçerken aklıma geçen yaz geldi. Geçen yazın o yoğun sıcağında parka gidip nasıl bacaklarımı uzattığımı, ayakkabılarımdan sıyrıldığımı, ayaklarımla çimleri okşadığımı ve bu doğrudan temasın nasıl bir özgürlük ve ferahlık hissi yarattığını anımsadım. Yaz, içerisiyle dışarıyı arasındaki alışılmış sınırları yok etmiş ve ben, kendimi bu parkta, bu dünyada, en az yatak odamdaki kadar evimdeymişim gibi hissetmiştim.

Ama şimdi park yeniden yabancıydı bana, dur durak bilmeyen yağmurun altında harap olan çimler yasak bir alandı. Hissettiğim en ufak bir hüznün, mutluluğun ve anlayışın erişilmez olduğuna dair içimde uyanan en ufak bir şüphe bile, bu ıslak koyu kırmızı tuğla binaların ortasında ve şehir ışıklarının turuncuya boyadığı bu basık gökyüzünün altında kolayca cesaret buluyor, büyük hüznünlere ve içimi kemiren kocaman şüphelelere dönüşüyordu.

William Hodges, *Tahiti'ye Dönüş*, 1776

Bu iklimsel şartlara bir de o sıralar yaşadığım (Chamfort'un "İnsan her sabah koskoca bir kurbağayı çiğ çiğ yutmalı, böylece günün geri kalanında daha iğrenç bir şey yaşamayacağından emin olmalıdır" vecizesini haklı çıkaran) bir dizi olay eklenince, istemediğim halde evime gönderilmiş "Kış Güneşi" başlıklı, parlak resimlerle donatılmış bir broşür derinden sarsılmama neden oldu. Broşürün kapağındaki fotoğraf kumsal boyunca uzanan bir dizi palmye ağacını ve kumsalı çevreleyen turkuaz suları gösteriyordu. Arka planda ise içinde şelalelerin aktığını hayal ettiğim sıra sıra tepeler vardı, insan bu tepelerde güzel kokulu meyve ağaçlarının gölgesine sığınabilir, bunaltıcı sıcaklığın elinden biraz olsun kurtulabilirdi. Bu fotoğraflar bana William Hodges'in Kaptan Cook'la çıktığı seyahatten dönüşte getirdiği Tahiti resimlerini anımsattı. Bu resimlerde Tahitili genç kızlar akşamın loş karanlığında tropikal göllerin etrafında dolaşıyor, yüzlerinde güleç ve kaygısız bir ifade, ayakları çıplak, sık bitkileri elleriyle yarararak gölün kenarını arşınıyorlardı. İlk kez 1776'nın sert kışında Kraliyet Akademisi'nde sergilendiğinde büyük ilgiyle karşılanan ve herkeste o diyarlara gitme isteği uyandıran bu tablolar, yıllar sonra "Kış Güneşi"nin sayfalarını süsleyenler de dahil olmak üzere bütün tropikal resimlere model oluşturmuştu.

Broşürü hazırlayanlar, akıl ve mantığı hiçe sayan ve her türlü özgür irade kavramına ters düşen bu fotoğrafların okurları nasıl da oltaya getireceğini; palmye ağaçlarının, berrak gökyüzünün ve beyaz kumsalın onları nasıl cezbedeceğini ince ince hesaplamışlardı. Yaşamlarındaki her şeye şüpheyle yaklaşan ve her şeyi sorgulayan okurlar bile bu fotoğraflara rastladıklarında bir masumiyet ve iyimserlik hissine kapılıverirdi. Aslında broşürün okurda uyandırdığı özlem şunu gösteriyordu bize: İnsan kimi zaman planlarını (hatta bazen bütün yaşamını) çok basit ve üzerinde hiç düşünülmemiş bir mutluluk imgesinden etkilenerек değiştirebiliyor, tropikal rüzgârda zarafetle salınan

bir palmye ağacının fotoğrafı onu kolayca harekete geçirebiliyor, anlık bir kararla mahvına yol açacak kadar pahalı bir seyahate çıkmaya sevk edebiliyordu.

Benim kararım da Barbados adasına gitmek oldu.

2-

Yaşamımıza hükmeden mutluluk arayışıysa, bu arayışın dinamiklerini (bütün harareti ve paradokslarıyla) açığa çıkaran nadir etkinliklerden biri de seyahatlerimizdir. Seyahatler, dolaylı da olsa, iş ortamının ve ayakta kalma mücadelesinin ağır koşullarından sıyrıldığımızda nasıl bir yaşamımız olacağını, istediğimiz gibi yaşamaktan ne anladığımızı ortaya koyar. Fakat seyahatlerin felsefi sorular uyandırdığı pek düşünülmemiştir; yani günlük dilin dışında, üzerinde düşünmeyi gerektiren bir mesele olarak ele alındığı pek nadirdir. Nereye gitmemiz gerektiği konusunda bize tavsiyede bulunan çoktur ama neden ve nasıl gideceğimizi söyleyen yoktur. Oysa seyahat sanatının doğal olarak akıllarda uyandıracığı sorular bu kadar basit ve önemsiz değildir, üstelik seyahat sanatı üzerine yapılacak araştırmalar, Yunan filozoflarının *eudaimonia* ya da mutluluk diye adlandırdıklarının anlayışına mütevazı bir katkı sağlayabilir.

3-

Sorulardan ilki, seyahatten beklenenle seyahatin sunduğu gerçeklik arasındaki ilişkide yatmaktadır. J. K. Huysmans'ın 1884'te yayınlanan *A Rebours (Tersine)* adlı romanı da bu soruyu getiriyor akıllara: Kitabın kahramanı Esseintes Dükü miskin ve insanlardan nefret eden bir aristokrattır. Londra'ya gitmeyi hayal eder, bu seyahatten çok şey bekler fakat umduğunu bulamaz; bunun üzerine bir yere varmadan önce hayal ettiklerimizle oraya ulaşınca karşılaşılabileceklerimiz arasındaki farkı anlatan aşırı kötümser bir analizle döner seyahatinden.